

Lungtuberkulos – Vårdhygieniska aspekter

Förändringar sedan föregående version

Förlängd giltighet av nuvarande rutin under pågående revideringsarbete 2026.

Innehållsförteckning

Förändringar sedan föregående version	1
Innehållsförteckning	1
Bakgrund och syfte	2
Åtgärder/Vårdrutiner	3
Relaterad information	8

Bakgrund och syfte

Syftar till att förhindra smittspridning vid vård av patient med smittsam lungtuberkulos inom all vård och omsorg.

Tuberkulos är en av de mest spridda infektionssjukdomarna i världen. Cirka en tredjedel av jordens befolkning räknas vara bärare av tuberkulosbakterien. Sjukdomen är ovanlig i Sverige och få smittas. Inkubationstiden är svår att definiera och mindre än 10 % av alla som smittas insjuknar någon gång senare i livet. Risken att utveckla tuberkulos är störst under de första två åren efter att ha smittats men en liten risk att insjukna kvarstår under hela livet.

Smittsamhet

Tuberkulos i luftvägarna sprids genom upphostningar av små droppar (aerosol) innehållande bakterier. Upphostat sekret med tuberkelbakterier kan torka ihop till små droppkärnor som håller sig svävande i luften. Bakterien växer långsamt, är långlivade och kan överleva i årtal. I människokroppen kan de förekomma latent under en persons hela livstid. Latent tuberkulos är inte smittsam. Smittrisen är störst vid nära och upprepad kontakt inomhus, till exempel personer som delar bostad. Många smittas i barn- och ungdomsåren, men barn upp till skolålder är nästan aldrig smittsamma.

Vaccination rekommenderas inte till vuxna eftersom effekten av BCG-vaccination inte är tillräckligt god hos dem.

Patient med tuberkulos i annan lokal än lunga, bronker och larynx är för det mesta inte smittsam. I enstaka fall kan smitta ske vid aerosolbildande åtgärder i samband med kirurgi (till exempel spolning av tuberkulös abscess).

Smittspårning

Tuberkulos klassas som en allmänfarlig sjukdom och är anmälnings- och smittspårningspliktig enligt smittskyddslagen.

Patientansvarig läkare avgör grad av smittsamhet och ansvarar för smittspårning runt patienten, se *Rekommendationer för preventiva insatser mot tuberkulos. Hälsokontroll, smittspårning, behandling av latent infektion och vaccination.*

Smittsamma patienter ska skötas via Infektionskliniken där bedömning görs var övriga kontroller och andra sjukvårdskontakter ska ske.

Vid misstänkt eller konstaterad lungtuberkulos ska kontakt tas med Vårdhygien.

Åtgärder/Vårdrutiner

Patient

Patienten ska informeras om smittsamhet och undervisas i smittförebyggande åtgärder, till exempel att täcka munnen vid hosta. Patientens ska hosta i engångsnäsduk samt lägga använda näsdukar i en plastpåse. Instruera även om god handhygien.

Smittsammhetsbedömning

Patientansvarig läkare avgör grad av smittsamhet och risk för förekomst av multiresistent tuberkulos.

Smittsamma patienter ska skötas via Infektionskliniken och patientansvarig läkare bedömer var övriga kontroller och andra sjukvårdskontakter ska ske.

Smittspårning

Patientansvarig läkare ansvarar för smittspårning runt patienten. Vid misstänkt eller konstaterad lungtuberkulos ska kontakt tas med Vårdhygien.

Vårdrum

Patient med misstänkt smittsam lungtuberkulos tas direkt in på undersökningsrummet utan att sitta i väntrum.

Öppenvård

Patient med misstänkt smittsam lungtuberkulos tas direkt in på undersökningsrummet utan att sitta i väntrum.

Undersökningar på andra enheter

- I första hand genomförs undersökningar (lungröntgen, EKG, tandundersökningar etcetera) på vådrummet.
- Patienten ska inte lämna rummet utom för undersökningar och behandlingar som inte går att skjuta upp. Mottagande enhet informeras om diagnos.
- Bronkoskopi rekommenderas att utföras på rum med ventilation avsedd för luftburen smitta. Smittriskbedömning görs innan undersökning. Om undersökningsrum med vanlig ventilation används ska rummet stå tomt i två timmar med stängda dörrar och fönster (för att ventilation ska fungera) innan det städas och kan användas till nästa patient.
- Patienten ska tas in direkt på undersökningsrummet eller motsvarande.
- Transportpersonal ombesörjer transport inom sjukhuset. Andningsskydd behöver inte bäras i korridorer.
- Hostande patient förses med engångsnäsdukar, ombeds hålla för munnen vid hosta samt hosta upp direkt i engångsnäsduk som slängs i medförd plastpåse. Det finns inte någon dokumenterad effekt mot smittspridning om patienten bär munskydd

Ambulanstransport/sjuktransport

Vid transport av patient med känd eller misstänkt smittsam lungtuberkulos ska fönstret mellan vårdutrymme och förarhytt vara stängt. Personal i vårdutrymmet ska använda andningsskydd FFP3, se Skyddsutrustning. Efter transport ska ambulansen ställas utomhus med öppna dörrar och baklucka i 15 minuter innan den städas, ställ inte ambulansen i direkt anslutning till ingångar eller ventilation till byggnader. Ambulansen städas enligt rutin på ambulansenheten och kan därefter tas i bruk.

Alternativt kan anhöriga i samma hushåll utföra transport i egen bil. Patienten får inte ta sig själv till sjukhuset via allmänna kommunikationsmedel.

Personal

- Arbetsgivaren har det övergripande ansvaret för att arbetsmiljön ska vara säker och för att följa arbetsmiljöverkets föreskrifter. Arbetstagaren har skyldighet att följa föreskrifterna och att använda den skyddsutrustning som krävs för att skydda sig.
- Den viktigaste förebyggande åtgärden som skydd mot smitta vid arbete är adekvat använd skyddsutrustning och att hygienrutiner följs.
- Informera all kringpersonal om vikten av att använda skyddsutrustning.
- Personal som arbetar i vårdnära patientarbete som har långvarig hosta och/eller varit utsatt för tuberkulos ska undersökas snarast.
- Vaccination av vårdpersonal rekommenderas inte längre då vaccinet inte har skyddseffekt för vuxna.

Skyddsutrustning

Andningsskydd skyddsklass FFP3

Andningsskydd skyddsklass FFP3 är skyddsutrustning avsedd för personal och finns med ventil, övertäckt ventil eller utan ventil. Det och ska bäras av all personal vid all vård/ behandling/undersökning av patient med misstänkt/konstaterad smittsam lungtuberkulos vid vistelse i rummet (även vid städning samt överlämnande av matbricka).

Andningsskydd (FFP3) ska användas av alla i vådrummet till och med 2 timmar efter att patient lämnat rummet.

Se [Instruktion för användning av andningsskydd](#)

Personal på operation använder andningsskydd utan ventil eller med täckt ventil.

Visir/skyddsglasögon

Visir eller skyddsglasögon ska användas vid risk för stänk mot ansiktet.

Dödsfall och obduktion

På remiss för obduktion ska diagnosen misstänkt eller säker smittsam tuberkulos tydligt framgå. Personal som utför obduktion ska använda andningsskydd skyddsklass FFP3, se Skyddsutrustning.

Besökare

Patientansvarig läkare avgör i vilken omfattning patienten får ta emot besök och om besökare ska använda andningsskydd.

Rengöring

Punktdesinfektion

Allt spill av kroppsvätskor och utsöndringar torkas upp direkt med ytdesinfektionsmedel med tensid. Vid större spill till exempel golv använd Incidin flytande som desinfektionsmedel.

Desinfektion av flergångsartiklar

Rengör och desinfektera all utrustning och allt flergångsmaterial som använts vid vård och behandling av patienten.

- Flergångsartiklar rengörs och desinfekteras efter användning i disk- spoldesinfektor.
- Flergångsartiklar av material som inte tål värme rengörs och desinfekteras med ytdesinfektionsmedel med tensid.
- Bronkoskop rengörs och desinfekteras enligt rutin i en endoskopiskdesinfektor.

Daglig städning/rengöring

Oavsett metod är den mekaniska bearbetningen avgörande för att uppnå ett fullgott resultat.

Utförs av Fastighet, stöd och service som ska vara informerade om smitta.
Andningsskydd ska användas, se Skyddsutrustning.

- Använd rengöringsmedel och vatten förutsatt att korrekt punktdesinfektion är utförd enligt ovan.

Alternativt vid synligt rena ytor:

- Rengör och desinfektera med ytdesinfektionsmedel med tensid.

Har adekvat punktdesinfektion utförts städas golvet med rengöringsmedel och vatten.

Slutstädning/rengöring

Oavsett metod är den mekaniska bearbetningen avgörande för att uppnå ett fullgott resultat.

Utförs av Fastighet, stöd och service som ska vara informerade om smittan.
Andningsskydd ska användas.

- Använd rengöringsmedel och vatten förutsatt att korrekt punktdesinfektion är utförd enligt ovan. Avsluta med att desinfektera tagytor med ytdesinfektionsmedel med tensid.

Alternativt vid synligt rena ytor:

- Rengör och desinfektera med ytdesinfektionsmedel med tensid.
- Har adekvat punktdesinfektion utförts slutstädas golvet med rengöringsmedel och vatten.

I lokaler med normal ventilation inklusive mottagnings- och undersökningsrum ska rummet stå tomt i 2 timmar innan nästa patient läggs in. I vårdrum med högre antal luftväxlingar till exempel på Infektionsklinik/operation kan intervallet vara kortare.

Porslin och bestick

Porslin och bestick diskas i diskmaskin på vårdavdelning.

Avfall/Tvätt

Avfall och tvätt hanteras enligt gällande rutin för tvätt och avfallshantering.

Relaterad information

AFS 2001:3 Användning av personlig skyddsutrustning. Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av personlig skyddsutrustning samt allmänna råd om tillämpningen av Föreskrifterna.

AFS 2018:4 Smittrisker. Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om smittrisker.

SFS 2004:168 Smittskyddslag. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2004:255 Smittskyddsförordning. Stockholm: Socialdepartementet.

Rekommendationer för preventiva insatser mot tuberkulos. Hälsokontroll, smittspårning, behandling av latent infektion och vaccination. Revidering 5. Folkhälsomyndigheten, 2022.

[Sjukdomsinformation om tuberkulos \(TB\)](#), Folkhälsomyndigheten

Riktlinjer för utskrivning av patient med direktpositiv lungtuberkulos.

Smittskydd Västra Götaland dokument id: SMSK 10601-237958689-16

[Vårdhandboken](#) Tuberkulos

[Instruktion för användning av andningsskydd](#), Regional instruktion. Utarbetad av Vårdhygien i Västra Götalandsregionen

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: NU-sjukvården

Innehållsansvar: Elisabeth Eriksson Gebring, (elige),
Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Olof Ekre, (oloek), Områdeschef

Dokument-ID: NU10092-2087047004-16

Version: 15.0

Giltig från: 2026-03-09

Giltig till: 2026-10-01